

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.51>

УДК 657.19.2

В. М. Герасименко,

старший викладач кафедри менеджменту та військового господарства,

Національна академія Національної гвардії України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4828-1353>

МЕТОДИКА ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАКУПІВЕЛЬ ТОВАРІВ, РОБІТ ТА ПОСЛУГ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

V. Gerasimenko,

Senior Lecturer of the Department of Management and Military Economy,

National Academy of the National Guard of Ukraine

FINANCIAL CONTROL PLANNING METHODOLOGY IN ORGANIZING THE PURCHASE OF GOODS, WORKS AND SERVICES FOR THE MILITARY UNITS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

У даній статті подано розробку методики планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. У якості наукової новизни отриманих результатів виступає розробка теоретико-методологічних засад планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. В даній роботі розглянуто сутність планування як управлінської функції для організації закупівель товарів,

робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. В статті описано місце та роль держави у здійсненні правовідносин між військовими частинами Національної гвардії України та їх стейкхолдерами. Розглянуто можливі негативні моменти в процесі планування закупівель. Запропоновані основні складові планів-графіків фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. В даній статті виділено ознаки, що характеризують особливості планування публічних закупівель. Описані основні аспекти здійснення правового регулювання фінансового забезпечення публічних закупівель для військових частин Національної гвардії України. У статті запропоновано поняття глибини планування як орієнтиру для постановки конкретних завдань, що забезпечує повноцінну реалізацію плану закупівель. В даному дослідженні встановлена залежність бюджетного планування від якості планування закупівель у процесі дослідження фінансового забезпечення публічних закупівель. Запропоновано специфічні риси поточного планування цілепокладання для досягнення результатів фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. Систематизовано основні напрямки перспективного планування закупівель для потреб закупівель. У статті розглянуто основні аспекти збільшення глибини планування закупівель. Практичне значення отриманих результатів полягає в формуванні відповідних рекомендацій командуванню військових частин щодо планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

This article presents the development of a methodology for planning financial control in the organization of procurement of goods, works and services for military units of the National Guard of Ukraine. The scientific novelty of the obtained results is the development of the theoretical and methodological principles of financial control planning in the organization of procurement of goods, works and services for the military units of the National Guard of Ukraine. This paper examines the essence

of planning as a management function for the organization of procurement of goods, works and services for the military units of the National Guard of Ukraine. The article describes the place and role of the state in the implementation of legal relations between the military units of the National Guard of Ukraine and their stakeholders. Considered possible negative points in the procurement planning process. The main components of plans-schedules of financial control during the organization of procurement of goods, works and services for military units of the National Guard of Ukraine are proposed. This article highlights the features that characterize the planning of public procurement. The main aspects of legal regulation of financial support of public procurement for military units of the National Guard of Ukraine are described. The article proposes the concept of depth of planning as a guideline for setting specific tasks, which ensures the full implementation of the procurement plan. This study established the dependence of budget planning on the quality of procurement planning in the process of researching the financial support of public procurement. Specific features of the current goal-setting planning for achieving the results of financial control in the organization of procurement of goods, works and services for the military units of the National Guard of Ukraine are proposed. The main areas of prospective procurement planning for procurement needs have been systematized. The article discusses the main aspects of increasing the depth of procurement planning. The practical significance of the obtained results lies in the formation of appropriate recommendations to the command of military units regarding the planning of financial control in the organization of procurement of goods, works and services for military units of the National Guard of Ukraine.

Ключові слова: *планування, організація, фінансовий контроль, командування, військові частини, закупівлі, товари, послуги, методика*

Keywords: *planning, organization, financial control, command, military units, procurement, goods, services, methodology*

Постановка проблеми. Планування як результат управлінського рішення для організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України може містити певні ризики, значення та можливості виникнення яких спочатку можуть бути невідомі. Тому правове регулювання перспективного планування закупівель повинне містити норми, які зобов'язують на стадії.

Підготовка плану та після його затвердження проводити експертну оцінку наслідків його реалізації, з одночасною публікацією результатів експертної оцінки для відкритого доступу з можливістю додавання публічних відгуків та коментар (отримання зворотного зв'язку). Вказане дозволить визначити ступінь відповідності дій посадових осіб замовника публічному інтересу, виявити коло зацікавлених осіб, забезпечити прийняття оптимального рішення щодо забезпечення публічного інтересу у процесі ефективних витрат бюджетних коштів.

Саме тому з метою підвищення якості управління процесом закупівель для потреб військових частин актуального значення набуває наукова та практична проблематика дослідження планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг наведено у наукових роботах [1-3]. У дослідженнях [4,5] розроблені певні складові частини механізму інформаційного забезпечення фінансового контролю при організації закупівель для потреб військових частин. Методичні засади оптимізації фінансового контролю при організації закупівель для підтримки діяльності Національної гвардії України викладені в наукових працях [6-8]. Розгляд процесу формування компетентностей офіцерів Національної гвардії України стосовно здійснення фінансового контролю при організації закупівель запропонований у дослідженнях [9, 10].

В той же час на сьогодні в спеціалізованій літературі відсутній цілісний і науково обґрунтований методичний підхід стосовно планування фінансового

контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка методики планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Виклад основного матеріалу.

Планування як управлінська функція для організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України має передбачати єдину основу, а саме створення плану як розробленого, оптимального і узгодженого алгоритму розв'язання відповідних завдань. Слід зазначити, що придбання відбувається не в ізольованому просторі (вакуумі), а на існуючому ринку, що функціонує за закономірностями та правилами ринкової економіки.

В рамках регулювання подібних правовідносин між військовими частинами Національної гвардії України та їх стейкхолдерами держава виконує функцію регулятора, впливаючи на ці відносини прямо чи опосередковано.

Отже, держава у процесі забезпечення потреб військових частин виступає і як регулятор суспільних, економічних відносин, які передбачають диспозицію та рівність сторін угоди, недискримінацію, вільну конкуренцію і т.ін., і як споживач (покупець), який бажає зробити якісне придбання в оптимальному співвідношенні «ціна-якість».

У першому випадку держава реалізує повноваження публічної влади, другому - власника, який оплачує потреби за рахунок коштів бюджету та державних позабюджетних фондів. При цьому обидва наведені вище статуси зобов'язують державу здійснювати обов'язкове планування публічних потреб, виражене у намірі конкретної військової частини придбати конкретні товари, роботи, послуги.

Слід особливо наголосити на негативному моменті в процесі планування закупівель - громадські потреби може бути підмінені: у разі відомчими потребами, у гіршому випадку - приватними інтересами окремої посадової

особи чи групи осіб. При цьому закупівля хоч і запланована за конкретними напрямками господарської діяльності військових частин, але прямо не пов'язана з відповідальністю командування частини за забезпечення громадського інтересу в цілому. Враховуючи, що кожна закупівля обмежується виключно своїм результатом (за конкретним рядком план-графіка закупівель), суспільство не зможе зрозуміти, а контролер оцінити на що заплановані бюджетні кошти загалом, та яким чином окремо взята закупівля сприяє ефективному забезпеченню громадського інтересу.

Вищевикладене представляє нам можливість розглядати планування як результат трансформації суспільних економічних інтересів у публічні інтереси шляхом їхньої легальної формалізації та конкретизації (мети та пріоритети).

До планів-графіки мають бути включені:

- 1) ідентифікаційні коди закупівель;
- 2) найменування об'єкта та (або) найменування об'єктів закупівель;
- 3) обсяг фінансового забезпечення реалізації закупівель;
- 4) терміни (періодичність) здійснення запланованих закупівель;
- 5) інформація про обов'язкове громадське обговорення закупівель.

Викладене вище дозволяє нам виділити ознаки, що характеризують особливості планування публічних закупівель:

- універсальність (вимоги до планування повинні бути універсальними, оскільки публічні потреби це не потреба одного конкретного суб'єкта господарювання);

- збалансованість (у процесі планування публічний та приватний інтереси мають бути враховані та максимально врівноважені);

- бюрократизм (замовник, діючи від імені держави не може на свій розсуд швидко відреагувати на зміни ринку (ухвалити рішення поза затвердженим алгоритмом);

- забезпечення публічного інтересу (в силу наявності різних інтересів (публічного, приватного, окремої групи осіб) складно оцінити рівень задоволення саме публічного інтересу шляхом придбання блага за бюджетні засоби).

Правове регулювання фінансового забезпечення публічних закупівель для військових частин Національної гвардії України повинне спочатку включати і загальну мету планування закупівель, і планування кожної закупівлі. Наприклад, через значний зрив термінів капітального будівництва приміщень для військових частин недоцільно проводити закупівлю меблів, дорогого обладнання тощо без зміни спочатку запланованих термінів, вартості та умов виконання контрактних зобов'язань. Необхідно врахувати додаткові витрати на логістику, зберігання та інші прогнозовані ризики.

Отже, ефективні рішення щодо фінансового забезпечення публічних закупівель для військових частин Національної гвардії України - це рішення, відповідні як загальній меті плану та графіка закупівель, і цілям кожної закупівлі. Вказане підтверджує, що за відсутності чітко сформульованої та закріпленої у плані загальної сукупності цілей план втрачає юридичну силу і не підлягає фінансовому забезпеченню.

Планування закупівель для потреб військових частин Національної гвардії України покликане належним чином забезпечити інтерес для конкретної частини (потреба у товарах, роботах, послугах, вигідних конкретній військовій частині). Отже, планування закупівель не спрямоване задоволення приватних, спонтанних інтересів окремих посадових представників командування військових частин Національної гвардії України, які відповідають за розподіл бюджетних коштів.

Оскільки публічний інтерес виражається у вигляді конкретних цілей, служачи їх джерелом, планування закупівель завжди здійснюється виключно у публічному інтересі, хоча останній прямо не може бути заявлений у як мету планування, оскільки має вираз у формі публічної потреби у товарах, роботах, послугах.

Використання поняття «глибина планування» дозволяє визначити межі часу, потреби та фінансування, межі яких замовник не вправі порушити. Глибина планування - це орієнтир для постановки конкретних завдань, що забезпечує повноцінну реалізацію плану закупівель.

Подібний часовий обрій, що залежить цілком від можливості замовника прогнозувати, позначає межі прав та обов'язків останнього, а також органу влади, який відповідає за фінансове забезпечення закупівель.

З одного боку, тривалий термін планування на перспективу завжди збільшує ризики некоректного планування, мінімізація яких можлива шляхом прийняття спочатку оптимального рішення щодо досягнення встановленої мети, а чи не на наступний контроль. Наслідки свідомо недобросовісного рішення замовника щодо планування придбання конкретних товарів, робіт, послуг з визначенням конкретного обсягу та граничної вартості можуть бути непереборними.

Неможливість оперативно та гнучко відреагувати на ризики шляхом зміни контракту призводить до зриву своєчасного та якісного виконання контрактного зобов'язання.

З іншого боку, у плануванні завжди існує ймовірність наявності суттєвих помилок або неможливості реалізації затвердженого плану майбутньому. І оскільки план - це важливий елемент цілепокладання військової частини як замовника і його необхідно затверджувати і приймати.

У процесі дослідження фінансового забезпечення публічних закупівель встановлена наступна залежність: бюджетне планування (обсяг витрат бюджетних коштів) залежить від якості планування закупівель (належне визначення об'єкта закупівлі та його вартості), а планування закупівель (кількість змін на рік або за весь період) безпосередньо залежить від якості бюджетного планування (обсяг доходної частини бюджету).

Виявлена залежність свідчить про необхідність підвищення якості планування закупівель шляхом збільшення глибини планування, що дозволяє в одному документі відобразити не лише вартість товарів, робіт, послуг, а також прогнозу вартість володіння результатом виконаного контрактного зобов'язання, що свідчить про необхідність інтеграції планування публічних закупівель до бюджетного процесу. .

Оскільки планування - це рішення для управління, а будь-яке управління - це цілеспрямована діяльність, то спостерігається суттєва різниця: для

поточного планування цілепокладання відбувається від сьогодення до результату в майбутньому, а для перспективного (довгострокового) планування закупівель передбачається «зворотній рух» від майбутнього (формування конкретної мети) до сьогодення (формування потреби з подальшою індивідуалізацією та визначенням загальної вартості).

Саме тому «зворотній рух» від мети до плану знижує невизначеність майбутнього та передбачає постановку мети основним та юридично значущим елементом планування публічних закупівель. Крім того, перспективне планування закупівель не передбачає як основу екстраполяцію минулого або сьогодення, воно являє собою управлінське рішення щодо реалізації суспільної потреби в цілому. Перспективне планування закупівель - це моделювання конкретної мети закупівлі (отримання конкретного блага в майбутньому), засноване на оптимальних вимогах для військових частин Національної гвардії України до товарів, робіт, послуг та їх фінансового забезпечення.

Збільшення глибини планування закупівель дозволить мінімізувати можливі маніпуляції замовника щодо цілепокладання, формування суспільної потреби шляхом конкретизації кількості товарів, обсягу робіт чи послуг та їх вартості. При цьому перспективна потреба замовника, включаючи всі показники, у тому числі прогнози фінансових витрат, що відносяться в даний час до різних періодів, будуть узагальнені в одному плановому документі, що визначає обсяг необхідного фінансового забезпечення.

Таким чином, план публічних закупівель на тривалий період (перспективний план закупівель) може стати основою для формування проекту бюджету у частині витрат на оплату громадських потреб. Перспективний план закупівель сприятиме якісній зміні потреб військових частин у фінансовому забезпеченні, перевівши його на новий рівень з можливістю використання пролонгації, прогнозної зміни (корегування) цілей закупівель, всебічного контролю та комплексної оцінки результатів із застосуванням заходів відповідальності до посадових осіб, які забезпечили досягнення мети.

Висновки і пропозиції. Отже, проведене дослідження дозволило обґрунтувати методику планування фінансового контролю при організації

закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Науковою новизною отриманих результатів є розробка теоретико-методологічних засад планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Практичне значення отриманих результатів полягає в формуванні відповідних рекомендацій командуванню військових частин стосовно планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Напрямком подальшого дослідження може бути створення системи показників оцінки якості та ефективності фінансового контролю процесів закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України.

Література

1. Naumenko M. Organization of procurement of goods, works and services for units of the National guard of Ukraine. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2021. № 1 (118). С. 74-79.
2. Hrabovskyi Y., Brynza N, Vilkhivska O. Development of information visualization methods for use in multimedia applications. *EUREKA: Physics and Engineering*. 2020. № 1, P. 3 – 17.
3. Hrabovskyi Y., Yevsyeyev O. Development of methodological principles of support-preservation engineering work. *Технологічний аудит і резерви виробництва*. 2018. №2/2. С. 43-49
4. Naumenko M., Dikiy A., Butenko N., Valiavska N., Saiensus M., Nikitiuk V. Formation of System of Logistic Service of the Enterprise in the Conditions of Market Relations. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2020. Volume 8. Issue-5. P. 5494-5499.

5. Pushkar O., Hrabovskyi Y. Methodology for developing an intelligent user interface for educational publications in the e-learning system. *Development Management*. 2019. № 17(3). P. 23-34.
6. Naumenko M. Quality control of purchased goods, works and services for the National guard of Ukraine. *Економічний простір*. 2021. № 165. С. 82-86.
7. Hrabovskyi Y. Methods of Assessment and Diagnosis of the Quality of Knowledge in E-Learning. *Journal of Communication and Computer*. 2015. № 12. P. 286-296.
8. Naumenko M., Valiavska N., Saiensus M., Ptashchenko O., Nikitiuk V., Saliuk A. Optimization model of the enterprise Logistics system using information Technologies. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Volume 11. Issue 5. P. 54-64.
9. Грабовський Є.М. Методика вибору обладнання флексографічного друку для виготовлення етикеточної продукції. *Системи обробки інформації*. 2017. № 2(148). С. 216 – 223.
10. Sokolovskyi S., Naumenko M. Competency-based approach as a methodological basis for improving officers training of the National Guard of Ukraine. *Asia Life Sciences*, 2020. № 22(2). P. 455 – 468

References

1. Naumenko, M. (2021), “Organization of procurement of goods, works and services for units of the National guard of Ukraine”, *State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship*, vol. 1 (118). pp. 74-79.
2. Hrabovskyi, Y. Brynza, N. and Vilkhivska, O. (2020), “Development of information visualization methods for use in multimedia applications”, *EUREKA: Physics and Engineering*, vol. 1, pp. 3 – 17.
3. Hrabovskyi, Y. and Yevsyeyev, O. (2018), “Development of methodological principles of support-preservation engineering work”, *Technological audit and production reserves*, vol. 2/2, pp. 43-49.
4. Naumenko, M., Dikiy, A., Butenko, N., Valiavska, N., Saiensus, M., and Nikitiuk, V. (2020) “Formation of System of Logistic Service of the Enterprise in the

Conditions of Market Relations”, *International Journal of Recent Technology and Engineering* (IJRTE) ISSN: 2277-3878, Vol. 8, Issue-5, pp. 5494-5499.

5. Pushkar, O. and Hrabovskyi, Y. (2019), “Methodology for developing an intelligent user interface for educational publications in the e-learning system”, *Development Management*, vol. 17(3), pp. 23-34. doi:10.21511/dm.17(3).2019.03

6. Naumenko, M. (2021), “Quality control of purchased goods, works and services for the National guard of Ukraine”, *Economic space*, vol. 165, pp. 82-86.

7. Hrabovskyi, Y. (2015), “Methods of Assessment and Diagnosis of Knowledge Quality in E-Learning”, *Journal of Communication and Computer*, vol. 12, pp. 286-296.

8. Naumenko, M., Valiavska, N., Saiensus, M., Ptashchenko, O., Nikitiuk, V. and Saliuk, A. (2020) “Optimization model of the enterprise Logistics system using information Technologies”. *International Journal of Management (IJM)*, Vol. 11, Issue 5, pp. 54-64.

9. Hrabovskyi, Y. M. (2017), “Methods of selection of flexographic printing equipment for the manufacture of label products.”, *Information processing systems*, vol. 2(148), pp. 216–223.

10. Sokolovskyi, S. and Naumenko, M. (2020), “Competency-based approach as a methodological basis for improving officers training of the National Guard of Ukraine”, *Asia Life Sciences*, vol.22(2), pp. 455-468

Стаття надійшла до редакції 08.02.2023 р.